

تئوری و عمل در بناهای تاریخی

(آسیب شناسی و فن شناسی)

محمد رجبی

اکرم مظفری

عنوان: تئوری و عمل در بناهای تاریخی

(آسیب شناسی و فن شناسی)

تهیه و تدوین: محمد رجبی، اکرم مظفری

ناشر: مؤسسه انتشاراتی جمال هنر

موسسه انتشاراتی جمال

نظارت فنی و امور چاپ: سعید قونسوری، محمد امیری

تهران، خیابان انقلاب

ویراستار فنی: سمیه مختاری، مونا لیزا گودرزی

خیابان منیری جاوید (اردیبهشت شمالی)

ویراستار طرح‌ها: فرنوش روشنی - فاطمه تقوی

بین خیابان روانمهر و

طراح جلد: پونه زعفری

خیابان لبافی‌نژاد، پلاک ۴۰

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۲

تلفن: ۶۶۴۸۸۵۲۱، ۶۶۴۸۸۴۷۱

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

۰۹۱۲۵۴۷۰۴۱۰، ۰۹۱۲۶۱۸۰۸۳۹

بها: ۹۵۰۰ تومان

دورنگار و پیام‌گیر: ۶۶۴۶۲۵۱۴

قونسوری - امیری

www.jamalhonar.com

شابک: ۸ - ۸۷ - ۶۸۸۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸

سرشناسه: رجبی، محمد، ۱۳۶۴ -

عنوان و نام پدیدآور: تئوری و عمل در بناهای تاریخی

آسیب‌شناسی و فن‌شناسی/محمد رجبی، اکرم مظفری.

مشخصات نشر: تهران: جمال هنر، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۱۷۴ص: مصور.

شابک: 978-964-6884-87-8

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: ساختمان‌های تاریخی -- ایران -- نگهداری و مرمت

موضوع: آثار تاریخی -- نگهداری و مرمت

موضوع: ایران -- آثار تاریخی -- نگهداری و مرمت

شناسه افزودن: مظفری، اکرم، ۱۳۶۱ -

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۱ ت ۹۳ / NA ۷۴۲۱

رده‌بندی دیوئی: ۹۵۵/۷۲۸

شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۰۰۵۵۹

تقدیر و تشکر

در ابتدا از آقایان سعید قونسوری و محمد امیری که در نظارت اصلی این کتاب سهم اساسی دارند کمال تشکر را داشته و از خداوند منان برای ایشان آرزوی موفقیت داریم.

از تمامی اساتید دلسوز و بزرگوار در حوزه آسیب شناسی و شناخت فنون آسیب‌های وارده به ساختمان و بناهای تاریخی به ریژه آقایان مهندس سعیدی گرکانی، مهندس محبعلی، دکتر تهرانی، دکتر خوشنویس، دکتر رضازاده و خانم دکتر بزرگمهری مراتب تقدیر و تشکر را داریم.

همچنین از دکتر محمدحسن طالبیان که در نهایی شدن این کتاب مؤثر بوده‌اند نیز سپاسگزار هستیم و برای ایشان سلامت و صحت کامل را از حق تعالی خواستاریم. جای دارد از سازمان میراث فرهنگی کشور به خصوص مهندس احمدرضا حشمتی، مهندس علی‌اکبر فیض‌محمدی و آقای سیداکبر اسدزاده که در بخش تصاویر کارگروه ما را یاری نمودند سپاسگزار باشیم.

در آخر از تلاشهای صمیمانه خانم مهندس عطیه عظیمی و آقایان مهندس عبداله نصرالهی، مهندس مهدی پیرحیاتی، مهندس حمیدرضا زارع و مهندس سید محسن حسینی در بخش هماهنگی نیز قدرانی می‌نمایم.

والسلام

بنام بزرگ معمار جهان هستی

تئوری و عمل از واژه‌هایی هستند که در هر شاخه‌ای از علوم در کنار یکدیگر کامل و تعریف می‌شوند. اما در رشته‌هایی که فرهنگ در آنها دخیل می‌باشد، این دو واژه نقش اساسی و بنیادی را ایفا می‌کنند. انتخاب نام تئوری و عمل در بناهای سنتی برای کتابی که پیش روی شماست دلیل بر آن دارد که یک شخص معمار یا مرمتگر در بناهای تاریخی، قبل از هر عمل اجرایی بر روی بنا بایستی مطالعاتی در زمینه شناخت و آسیب‌نگاری در بنای پیش روی خود انجام دهد و سپس به اجرای فعالیت‌های مرمتی پردازد.

شناخت مواد و مصالح و آسیب‌های وارده بر یک بنای تاریخی قبل از درمان این آسیب‌ها کاری بس مهم و ضروری است که یک مهندس مرمتگر بایستی به آن توجه داشته باشد و پس از شناخت کافی از خود اثر، بایستی با وسواس زیادی به درمان آن پردازد.

در این کتاب سعی شد با تلفیق واژه‌های تئوری و عمل در بناهای تاریخی، به کاربرست آسیب‌شناسی و فن‌شناسی در بناهای سنتی پرداخته شود. امید است که شما بزرگواران کمبودهای به وجود آمده در این کتاب را بخشیده و با نظرات سازنده کارگروه ما را یاری نمایید.

والسلام

محمد رجیبی

بهمن ۱۳۹۰ خورشیدی

فهرست مطالب

۹	فصل اول: مواد و مصالح و انواع ملات‌ها
۹	خاک و انواع آن
۱۲	آجر
۱۷	آهک
۲۱	گچ
۲۷	انواع ملات‌ها
۲۹	انواع شفته‌ها
۲۹	انواع اندود
۳۰	سنگ
۳۵	چوب
۳۹	شیشه
۴۲	قیر
۴۳	رنگ
۴۸	فلز

۴۹	فصل دوم: سازه‌های سنتی
۴۹	دیوار و جداره‌ها
۵۰	پوشش‌ها
۵۶	جلوگیری از رانش قوس‌ها
۵۸	ناغ و انواع آن
۶۴	گنبد
۶۵	گوشه‌سازی
۶۹	ساختار گنبد
۷۲	انواع پوشش‌های آهیانه

۷۳	طرز چیدن مصالح گنبد.....
۷۵	گنبد رُک.....
۷۶	شکل‌شناسی انواع قوس‌ها.....
۸۱	پی.....
۸۲	حفاظت.....
۸۴	مرمت.....
۸۶	کارگاه مرمت و تجهیز آن.....
۸۷	احیاء.....
۸۸	حریم‌های حفاظتی بناهای تاریخی.....
۹۱	فصل سوم: آسیب‌شناسی در بنا
۹۲	شناسایی برخی عارضه‌ها در بنا.....
۹۳	شناخت و مطالعه بنا.....
۹۵	استحکام بخشی پی ساختمان.....
۹۶	استحکام بخشی اجزا عمودی باربر.....
۱۰۱	رطوبت.....
۱۱۸	ترک و نشست‌ها در ابنیه.....
۱۲۶	مهار قوس‌ها و گنبدها در بنا.....
۱۲۷	روش‌های مهار نیروی رانشی.....
۱۲۹	عوامل گیاهی و بیولوژیکی مخرب بنا.....
۱۳۱	چوب و عوامل آسیب‌رسان به آن در بنا.....
۱۳۳	خشت و عوامل آسیب‌رسان به آن در بنا.....
۱۳۷	پیوست.....
۱۴۱	واژه‌نامه.....
۱۶۳	تصاویر.....
۱۷۳	منابع.....